

פרקים ראשונים

ממשלה של אחדות לאומית — מאונס ומרצון

בשנת ה'ל"ו לייסודה ועל סף השנה החדשה, שנת תשמ"ה, הועמדה מדינת ישראל שוב לפני נסיונות קשים ומשברים חמורים מבית ומחוץ.

עד פולמוס לבנון, היוו הסכנות מבחוץ גורם מאחד, ואם לא קמה אז ממשלה של אחדות לאומית, היה העם כמעט כולו מלוכד מן הקצה אל הקצה מול נסיונות אויבי ישראל להשמדה.

הפלישה ללבנון, ובפרט הקרבות הממושכים מעבר לקווים הגיאוגרפיים של בטחון ישראל שדרשו קרבות נוספים, יצרו פילוגים קטביים במדינת ישראל שלא ידעה כמותם מאז שנות השלושים, כשפרצו הסיכסוכים המרים בין ה"ימין" וה"שמאל" בתקופת שלטון המנרט הבריטי.

האמת היא, שאשה המחלוקת שהתלקחה לרגל התסבוכת הלבנונית היא תוצאה, ולא סיבה ראשונה, של פילוגים אידיאולוגיים עמוקים בציבור הישראלי שנוצרו במדינה שנים רבות לפני כן. גם קודם, ומיד אחרי מלחמת ששת הימים ונצחון ישראל המופלא בתשכ"ז, התחילה התגוששות בין סיעות מתנצחות בארץ על פתרונות לבעיות השלום ויישוב הסיכסוכים בין היהודים והערבים, מלבד חילוקי-הדעות בנוגע לדמותה החברתית של המדינה. כמו שני המחנות, של ה"נצים" וה"יונים", שבזבו זמן ומרץ רב על מלחמת-דברים. ברמת-הגולן בלבד, שבגלל העדר כל סיכוי שתגיע סוריה פעם לידי הסכם של שלום עם מדינת ישראל, או לכל הפחות הודאה בזכות קיומה, פתחו בה כמעט כל הגושים המפלגתיים במפעלי התנחלויות והתאחזויות, בעוד ההתישבות בשומרון ויהודה נפלה בידי גוף אחד במדינה — „גוש אמונים", כשאוהדים ממפלגות אחרות, או ללא השתייכות למפלגה, מצטרפים למפעל כיחידים.

ההתישבות בשומרון ויהודה היא חלק מן הבעיה הפלשתינאית. מובן מאליו שפתרונה המלא אינו תלוי רק במדינת ישראל, אולם „חזית מאוחרת", או „הסכמה כללית", תאפשר לממשלה לנקוט בקו מדיני ברור וחותך. הצד השני, הערבים, חזב להכיר את המדיניות העקבית של ממשלת ישראל ואת עמדתה המוחלטת כלפי גורל „השטחים המוחזקים". מדיניות ועמדה מקובלות על רוב אזרחיה היהודים של מדינת ישראל אינה אפשרית ללא ממשלה של אחדות לאומית.

יתכן שפני הדברים בסיני היו אחרים אילו קמה אז, בימי המשא-ומתן — והלחצים והכפיות וודאי גם האיומים — בין בגין, סאדאת וקארטר,

ממשלה של אחדות לאומית. לא-כל-שכן שהקמתה עתה היא הכרחית כדי להוציא את הארץ מן המיצר המדיני והכלכלי וליצור תנאים נאותים ומועילים יותר לירידה פחותה ולעליה מוגדלת.

חבלי הלידה של ממשלת אחדות לאומית הם קשים וזרועי ממשלה, יש גם מנבאים שממשלה כזאת לא תאריך ימים. הספקנים ניפנו בכותרות: „ממשלת אחדות לאומית: לידה באונס, עתיד מעורפל.“ והרי מדינת ישראל היתה נתונה כמה פעמים במצב של אי-ברירה ופעלה לפי תכתיב גזירת המצב הזה. אף המצב היום הוא בבחינת מצב של „אי-ברירה“ והוא מכתוב ממשלה של אחדות לאומית, המאמין יאמין במימרא התלמודית פרי חכמת-חיים: תחילתו באונס וסופו ברצון...

בעיותיה של יהדות אמריקה — תגובת-חטף

בעיותיה של יהדות אמריקה הן לא מהיום ולא מאתמול. הן מותנות בתנאי חייה האזרחיים-החברתיים-התרבותיים. אין כופה על יהדות אמריקה התבוללות, אך גלי הטמיעה עוברים עליה, או פועלים בתוכה, באורח „טבעי“. ההתבוללות מדעת ושלא מדעת, איימה על הקיבוץ היהודי בארצות-הברית גם בימים שבחוגים לא מעטים בחברה הכללית, היתה קיימת אפלייה גזעית ודתית ללא איסורים מ„גבוה“. היום כשהחברה הכללית היא פתוחה יותר, בפרט בבתי-ספר העליונים, במכללות ובאוניברסיטות, ברשויות ממשלתיות ובתחומים מקצועיים חופשיים, ובחוגים ליברליים-רדיקליים — נישואי-תערובת רווחת בהם בצורה „אפירמית“. מלבד במשפחות אורטודוקסיות, (ואפילו אורח-חיים דתי וחינוך יהודי אינטנסיבי אינם תמיד תריס בפני נישואי-תערובת ו„נשירה“ מחיי מסורת), אין כמעט בית יהודי שלא נפרץ עלידי כן-זוג, או בת-זוג לא-יהודי.

ה„סם שכנגד“ הוא, מוכן מאליו, חינוך יהודי שלם. ואמנם הזרמים הדתיים הקיצוניים, שמקפידים על שמירת תרי"ג מצוות ועד כמה שאפשר בתנאי חיי כרך ועסקים, או עיסוקי פרנסה ומקצוע, הם מסתגרים בתוך עמם, או עדתם, לאחר גמר מלאכתם ובימי שבת ומועד, וכך הם מוגנים ומחוסנים נגד השפעתה של החברה הכללית. אף היהדות הנאורה יותר, אך הנאמנה למסורת, מצליחה במידה מסוימת לגדל דור שזיקתו ליהדות ולערכיה — על-פירוב הדתיים — היא אמיצה. עובדה היא, שישנם בימינו נוער יהודי לאלפיו ולרכביו שמזדהה עם מורשת אבות, והוא גם רואה בארץ-ישראל מקור השראה והיא תופסת על-פירוב מקום חשוב בחייו, אם כי רק חלק קטן ביותר ממנו ניוון במידה כלשהו מתרבות וספרות עברית חדשה. ספרות זאת, שהיא חילונית ברובה, אינה מְכַבֶּרֶת אל לבו, ובפרט זרה לו הספרות העברית של ימינו, שהאדם וההווי הישראליים שהם

מעלים, אין בהם מסימני יהדות ואורחותיה, ערכיה וגינוניה, שסופרי תקופת התחייה התבשמו מהם.

נוער זה הוא מיעוט, שאינו בטל אמנם ברוב בני הדור הצעיר, שהכרתם היהודית היא רופפת והם מנותקים כמעט לגמרי ממקורות ישראל. אין שום בטחון שאלה ימצאו באחר הימים את הדרך אל עצמם, שהרי הם נמצאים כל הימים תחת השפעה כללית ועולמם הוא עולם שהוא מחוץ לתחום היהדות. המשימה של התנועות היהודיות, המוסדות והארגונים הלאומיים הוא להגיע אליהם ולקרבם אל עמם ואוצרות רוחו. עד עתה נעשו נסיונות קלושים בכיוון זה. מדינת ישראל היתה חייבת לסייע בהשבת בנים לגבולם, אך עד עתה לא השיגה ידה לעשות דבר של ממש. אשר למגבלותיהם ואולת-ידם של שליחיה, שליחי המדינה למיניהם — זאת היא פרשה בפני עצמה, שדורשת דיון נרחב.

אף בעיות „חוץ“, פיחסים המשובשים בין הקיבוץ היהודי והציבור הכושי; ה„נעימות“ האנטישמיות שבדרשותיהם של דְּבָרֵי הַצִּיבּוּר הזה המבקשים להגביר את כוחם בהנהגה המדינית של ארה"ב; התפשטות התעמולה נגד הציונות ומדינת ישראל מצד חוגי ימין ושמאל — בעיות אלה הן על „סדר-היום“ והן תדרושנה לא דברים בלבד, אלא גם מעשים נמרצים מצד היהדות המאורגנת בארה"ב.

על הנעדרים

על סף השנה החדשה אנו נוהגים לערוך „מיפקד“ של מחננו העברי, עולם ספרותנו ושדה המחקר היהודי, בכל שנה מרעיש אותנו מלאך-המוות במעשי העקירה שלו, וכשאנו עושים את החשבון העגום של הנעדרים, ידאב הלב למצוא ביניהם אישים, שהיו לנו סמל לבני עליה ומהם שהתחממונו לאורם מקרוב...

עד שלא הספקנו להספיד כראוי את משה מייזלש-עמישו, שימים רבים לא נוכל להשלים עם עוברת היעדרו וחסרונו יהיה מורגש כידר, כהוגה-דעות, כאיש שיחה, בכתב ובעל-פה, שהיה בה תמיד משהו חדש, תגובה מפתיעה במקוריותה ובפיקחותה — והנה הגיעה הידיעה המדהימה על מותו של אחד ממשוררינו המובהקים — אמיר גלבו.

שניהם, משה מייזלש ואמיר גלבו, נבחרו כחנני פרס ישראל (אירווינג) וברתה ניומן מטעם המכון לתרבות עברית וחינוך של אוניברסיטת ניו-יורק. שניהם נקראו לפמליה של מעלה טרם עריכת טקס חלוקת הפרסים. האירוע החגיגי ייהפך לוועוד של זכרון ואבל. האחד ביצר את מקומו המכובד

במחשבה העברית ובבירוריו עמקיה התפיסה את בעיות דורנו; והשני – בשירתו, שהיא קשורה לזמן והם ממעל לזמן. שירתו של גלבוּע, מ„שבע רשויות“ עד „כחולים ואדומים“, היא שירה מורכבת, שחזון ימינו נרמז בה ומבטאה תחושות־תגובתו לתופעות חיים וטבע, ולגורל אדם ועם בניב חצוב מקרקע נפשו, והמדובב חוויות עצמו וחוויות הדור בדרכי שירה מקוריים ונפלים.

עוד ידובר על תרומתם בחוברותינו הבאות. הרשימה היא ארוכה: ד״ר שלום שפיגל שבמחקריו בפיוט והספרות העברית החדשה גילה כשרון של חוקר־יוצר; אברהם אבן־שושן, שמילוניו, מילון חדש והקונקורדאנציה לשירת ביאליק, הם פרי עבודה חרוצה ותרומה רבת־ערך להתקדמותה של לשוננו; ד״ר משה הלד, מורה וחוקר חשוב של שפות שם; ד״ר אברהם יצחק אגוס, היסטוריון, שעבודתו הגדולה על המהר״ם מרוטנבורג ומחקרים אחרים, בעברית ובאנגלית, מצטיינים בהשקפתם המיוחדת על מקומם של היהודים בחיי המסחר והכלכלה בימי הביניים.

עולמנו התרבותי־הספרותי אמנם נתרשש בהיעדרם, יהא זכרם ברוך!

ח.ל.